
OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2001 Rhif 2288 (Cy. 176)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

**Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos
a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001**

Wedi'u gwneud - - *21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym - - *28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pŵer a roddwyd iddo gan adran 77(4) a (6) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(1) ac ar ôl ymgynghori â'r Cyngor Tribiwnlysoedd yn unol ag adran 8 o Ddeddf Tribiwnlysoedd ac Ymchwiliadau 1992(2).

Addasiadau (ddim yn newid testun)

C1 Rheoliadau cymhwyswyd (ynghyd ag addasiadau) (22.11.2012) gan The Police and Crime Panels (Application of Local Authority Enactments) Regulations 2012 (O.S. 2012/2734), rhlau. 1(1), 3-6, Atod. Rhn. 3

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i ddyfarniadau gan dribiwnlysoedd achos a thribiwnlysoedd achos interim yng Nghymru yn unig.

Gwybodaeth Cychwyn

I1 Rhl. 1 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Dyfarniadau

2. Bydd y darpariaethau a nodir yn yr Atodlen i'r Rheoliadau hyn yn gymwys i ddyfarniadau gan dribiwnlysoedd achos neu dribiwnlysoedd achos interim.

Gwybodaeth Cychwyn

I2 Rhl. 2 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(3).

21 Mehefin 2001

D. Elis-Thomas
Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

ATODLEN

Rheoliad 2

Dehongli

1. Yn yr Atodlen hon—

ystyr “adroddiad” (“*report*”) yw'r adroddiad a gynhrychir gan Gomisiynydd Lleol yng Nghymru yn unol ag adran 71(3)(a) neu 72(1) o'r Ddeddf, y mae copi ohono wedi'i anfon neu wedi'i roi i lywydd Panel Dyfarnu Cymru yn unol ag adran 71(3)(c) neu 72(5)(c) o'r Ddeddf;

ystyr “cofrestr” (“*register*”) yw'r gofrestr o ddyfarniadau a phenderfyniadau a gedwir yn unol â'r darpariaethau hyn;

ystyr “cofrestrydd” (“*registrar*”) yw'r person sydd am y tro yn gweithredu fel cofrestrydd tribiwnlysoedd ac mae'n cynnwys unrhyw berson a awdurdodir at y diben gan lywydd Panel Dyfarnu Cymru;

ystyr “y Ddeddf” (“*the Act*”) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr “person a gyhuddwyd” (“*accused person*”) yw person sy'n destun yr ymchwiliad a arweiniodd at y cyfeiriad at Banel Dyfarnu Cymru o dan adran 71(3) neu 72(4) o'r Ddeddf;

^{F1} ...; ac

ystyr “tribiwnlys” (“*tribunal*”) yw tribiwnlys achos a sefydlir o dan adran 76(1) o'r Ddeddf neu dribiwnlys achos interim a sefydlir o dan adran 76(2) o'r Ddeddf (yn ôl fel y digwydd).

F1 Geiriau yn [Atod. para. 1](#) wedi eu hepgor (19.10.2009 gyda chais yn unol â rhl. 1(2)) yn rhinwedd Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim a Phwyllgorau Safonau) (Diwygio) (Cymru) 2009 (O.S. 2009/2578), rhlau. 1(1), **6(1)**

Gwybodaeth Cychwyn

I3 Atod. para. 1 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Cydnabod, cofrestru a hysbysu

2. Yn dilyn cyfeiriad gan Gomisiynydd Lleol yng Nghymru o dan adran 71(3) neu 72(4) o'r Ddeddf, rhaid i'r cofrestrydd—

- (a) anfon cydnabyddiaeth at y Comisiynydd Lleol o'r ffaith bod y cyfeiriad wedi dod i law;
- (b) nodi manylion y cyfeiriad yn y gofrestr;
- (c) rhoi hysbysiad ysgrifenedig i unrhyw berson a gyhuddwyd ynghylch y cyfeiriad, rhif yr achos a nodwyd yn y gofrestr (a fydd yn ffurfio teitl y dyfarniad) a'r cyfeiriad lle y mae'n rhaid anfon hysbysiadau a gohebiaeth arall at y tribiwnlys; ac
- (ch) anfon gyda'r hysbysiad gopi o'r adroddiad ac unrhyw wybodaeth arall sy'n briodol i'r achos gan gynnwys gwybodaeth ynghylch traddodi ateb.

Gwybodaeth Cychwyn

I4 Atod. para. 2 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Ateb

3.—(1) Rhaid i berson a gyhuddwyd draddodi ateb ysgrifenedig i'r cofrestrydd sy'n cydnabod bod yr hysbysiad wedi dod i law ac yn datgan—

- (a) a yw'r person hwnnw yn bwriadu
  - (i) bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawriad, neu
  - (ii) herio cynnwys yr adroddiad ac, os felly, ar ba sail;
- (b) enw a chyfeiriad a phroffesiwn unrhyw berson sydd i'w gynrychioli ac ai'r cyfeiriad hwnnw fydd cyfeiriad y person hwnnw ar gyfer cyflwyno dogfennau at ddibenion y dyfarniad; ac
- (c) a yw'r person hwnnw yn dymuno bod y gwrandawriad yn cael ei gynnal yn Gymraeg neu yn Saesneg.

(2) Rhaid i ateb o'r fath gael ei lofnodi naill ai gan y person a gyhuddwyd neu gan y cynrychiolydd y mae wedi'i enwebu a chael ei draddodi i'r cyfeiriad ar gyfer y tribiwnlys a bennwyd yn yr hysbysiad a roddwyd o dan baragraff 2(c) uchod heb fod yn hwyrach nag un diwrnod ar hugain ar ôl y dyddiad y daeth yr hysbysiad i law neu erbyn unrhyw ddyddiad diweddarach y bydd y tribiwnlys yn ei ganiatáu.

(3) Os na chaiff y cofrestrydd ateb o fewn yr amser penodedig neu o fewn unrhyw estyniad amser a ganiateir gan y tribiwnlys, neu os yw'r person a gyhuddwyd yn datgan yn ei ateb nad yw'n bwriadu naill ai bod yn bresennol neu gael ei gynrychioli yn y gwrandawriad na herio cynnwys yr adroddiad, caiff y tribiwnlys benderfynu ar y dyfarniad heb wrandawriad.

Gwybodaeth Cychwyn

I5 Atod. para. 3 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Sylwadau ysgrifenedig

4. Caiff person a gyhuddwyd sydd wedi traddodi ateb ysgrifenedig i'r cofrestrydd sy'n datgan nad yw'n bwriadu bod yn bresennol na chael ei gynrychioli yn y gwrandawriad na herio cynnwys yr adroddiad anfon at y cofrestrydd sylwadau ysgrifenedig y mae'n rhaid iddynt gael eu hystyried gan y tribiwnlys cyn i benderfyniad ar yr achos gael ei wneud.

Gwybodaeth Cychwyn

I6 Atod. para. 4 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Cyfarwyddiadau wrth baratoi ar gyfer gwrandawriad

5.—(1) Caiff y tribiwnlys ar unrhyw adeg, ar gais person a gyhuddwyd neu o'i ben a'i bastwn ei hun, roi cyfarwyddiadau i alluogi'r person hwnnw i baratoi ar gyfer y gwrandawriad neu i helpu'r tribiwnlys i benderfynu ar y materion.

(2) Rhaid i gais am gyfarwyddiadau gael ei wneud yn ysgrifenedig i'r cofrestrydd.

Gwybodaeth Cychwyn

I7 Atod. para. 5 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Manylion

6. Caiff y tribiwnlys roi cyfarwyddiadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson ddarparu unrhyw fanylion y mae'n rhesymol gofyn amdanynt er mwyn penderfynu ar y dyfarniad.

Gwybodaeth Cychwyn

18 Atod. para. 6 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Datgelu dogfennau a deunyddiau eraill

7. Caiff y tribiwnlys roi cyfarwyddiadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson draddodi i'r tribiwnlys unrhyw ddogfen neu ddeunyddiau eraill y gall y tribiwnlys ofyn amdanynt ac y mae gan y person hwnnw bŵ er i'w traddodi.

Gwybodaeth Cychwyn

19 Atod. para. 7 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

Gwysio tystion

8. Caiff y tribiwnlys, drwy wŷs, ei gwneud yn ofynnol i unrhyw berson yn y Deyrnas Unedig (ac eithrio Comisiynydd Lleol yng Nghymru ac unrhyw aelod o staff y Comisiwn dros Weinyddu Lleol yng Nghymru) fod yn bresennol fel tyst yng ngwrandawriad dyfarniad ar unrhyw adeg ac mewn unrhyw le a bennir yn y wŷs ac ateb unrhyw gwestiynau neu ddangos unrhyw ddogfennau neu ddeunyddiau eraill yn y gwrandawriad sydd yn ei gadwraeth neu o dan ei reolaeth sy'n ymwneud ag unrhyw fater sydd o dan sylw yn y dyfarniad, ar yr amod—

- (a) na fydd yn ofynnol i unrhyw berson fod yn bresennol gan ufuddhau i wŷs o'r fath oni bai ei fod wedi cael o leiaf bedwar diwrnod ar ddeg o hysbysiad am y gwrandawriad neu, o gael llai na phedwar diwrnod ar ddeg, ei fod wedi rhoi gwybod i'r tribiwnlys ei fod yn derbyn unrhyw hysbysiad o'r fath sydd wedi'i roi; a
- (b) na fydd yn ofynnol i unrhyw berson, heblaw person a gyhuddwyd, gan ufuddhau i wŷs o'r fath, fod yn bresennol a rhoi tystiolaeth neu ddangos unrhyw ddogfen oni bai bod treuliau angenrheidiol bod yn bresennol yn cael eu talu neu eu cynnig iddo.

Gwybodaeth Cychwyn

110 Atod. para. 8 mewn grym ar 28.7.2001, gweler [rhl. 1\(1\)](#)

[^{F2}Presenoldeb Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

9.—(1) Mae gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yr hawl i fod yn bresennol, a chaniateir i'r tribiwnlys wneud cais i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru fod yn bresennol, mewn gwrandawriad dyfarnu at ddibenion—

- (a) cyflwyno'r adroddiad a/neu esbonio unrhyw un neu unrhyw rai o'r materion sydd ynddo; a
- (b) fel arall chwarae'r cyfryw ran neu gynorthwyo'r tribiwnlys yn y gwrandawriad ag y mae'r tribiwnlys yn ystyried ei bod yn briodol.

(2) Rhaid peidio â gwrthod yn afresymol gais a wneir o dan is-baragraff (1) ac os gwrthodir cais o'r fath rhaid i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru roi rhesymau ysgrifenedig i'r tribiwnlys am beidio â chydymffurfio â'r cais i fod yn bresennol mewn gwrandawriad.

(3) Caniateir i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gael ei gynrychioli gan gwnsler neu gyfreithiwr.]

F2 Atod. para. 9 wedi ei amnewid (19.10.2009 gyda chais yn unol â rhl. 1(2)) gan Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim a Phwyllgorau Safonau) (Diwygio) (Cymru) 2009 (O.S. 2009/2578), rhlau. 1(1), 6(2)

Gwybodaeth Cychwyn

I11 Atod. para. 9 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Arbenigwyr

10.—(1) Pan fydd y tribiwnlys yn barnu bod unrhyw gwestiwn yn codi y byddai'n ddymunol cael cymorth arbenigydd yn ei gylch, caiff wneud trefniadau i berson â chymwysterau priodol ymchwilio i'r mater ac adrodd arno ac, os bydd y tribiwnlys yn gofyn iddo wneud hynny, i fod yn bresennol yn y gwrandawriad a rhoi tystiolaeth

(2) Rhaid darparu copi o adroddiad a geir oddi wrth arbenigydd i bob person a gyhuddyd cyn y gwrandawriad neu unrhyw wrandawriad sy'n cael ei aildechrau.

(3) Rhaid i'r tribiwnlys fod yn gyfrifol am dalu ffioedd arbenigydd.

Gwybodaeth Cychwyn

I12 Atod. para. 10 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Amrywio neu neilltuo cyfarwyddiadau

11. Os na chafodd person y cyfeirir cyfarwyddyd (gan gynnwys unrhyw wŷs) ato gyfle i wrthwynebu gwneud y cyfarwyddyd, caiff wneud cais i'r tribiwnlys am ei amrywio neu ei neilltuo ond rhaid i'r tribiwnlys beidio â gwneud hynny heb yn gyntaf hysbysu'r person a wnaeth y cais am y cyfarwyddyd ac ystyried unrhyw sylwadau a wneir ganddo.

Gwybodaeth Cychwyn

I13 Atod. para. 11 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Adolygiad cyn gwrandawriad

12.—(1) Os bydd yn ymddangos i'r tribiwnlys y byddai cynnal adolygiad cyn gwrandawriad yn hwyluso dyfarniad, caiff roi cyfarwyddiadau, o'i ben a'i bastwn ei hun neu ar gais person a gyhuddwyd, i adolygiad o'r fath gael ei gynnal. Rhaid i'r cofrestrydd roi o leiaf bedwar diwrnod ar ddeg o rybudd ynghylch amser a lle'r adolygiad i bob person a gyhuddwyd.

(2) Rhaid cynnal yr adolygiad yn breifat oni bai bod y tribiwnlys yn cyfarwyddo fel arall ac fe gaiff unrhyw person a gyhuddwyd ymddangos a chael ei gynrychioli gan unrhyw berson arall.

(3) Mewn adolygiad:—

(a) rhaid i'r tribiwnlys neu, yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), y cofrestrydd roi pob cyfarwyddyd y mae'n ymddangos ei fod yn angenrheidiol neu'n ddymunol i sicrhau bod y dyfarniad yn cael ei gynnal yn gyfiawn, yn fuan ac yn ddarbodus;

(b) rhaid i'r tribiwnlys neu, yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), y cofrestrydd ymdrechu i sicrhau bod unrhyw berson a gyhuddwyd yn gwneud pob addefiad a chytundeb a ddylai gael eu gwneud yn rhesymol mewn perthynas â'r dyfarniad; ac

(c) fe gaiff y tribiwnlys, os bydd pob person a gyhuddwyd yn cytuno, benderfynu ar y dyfarniad yn ôl y dogfennau a'r datganiadau sydd ger ei fron ar y pryd heb unrhyw wrandawriad pellach.

(4) Rhaid i'r cofrestrydd arfer y pwerau a roddir iddo gan is-baragraff (3)(a) a (b) yn unol â chyfarwyddiadau'r tribiwnlys a gall unrhyw gyfarwyddyd sy'n cael ei roi gan y cofrestrydd gael ei neilltuo neu ei amrywio gan y tribiwnlys o'i ben a'i bastwn ei hun neu ar gais person a gyhuddwyd.

Gwybodaeth Cychwyn

I14 Atod. para. 12 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Hysbysu lle ac amser y gwrandawriad

13.—(1) Rhaid i'r cofrestrydd bennu dyddiad, amser a lle y gwrandawriad ac anfon hysbysiad am y gwrandawriad at unrhyw berson a gyhuddwyd heb fod yn llai nag un diwrnod ar hugain cyn y dyddiad hwnnw.

(2) Yn hysbysiad y gwrandawriad neu gydag ef rhaid i'r cofrestrydd gynnwys—

(a) gwybodaeth a chanllawiau, ar ffurf a gymeradwywyd gan lywydd Panel Dyfarnu Cymru, ynghylch presenoldeb tystion yn y gwrandawriad, dod â dogfennau, a'r hawl i gael eich cynrychioli gan berson arall; ac

(b) datganiad sy'n esbonio canlyniadau posibl peidio â bod yn bresennol a hawl unrhyw berson a gyhuddwyd sydd wedi traddodi ateb ond nad yw'n bresennol ac nad yw'n cael ei gynrychioli i gyflwyno sylwadau ysgrifenedig.

(3) Caiff y tribiwnlys ohirio gwrandawriad a rhaid i'r cofrestrydd roi nid llai na saith diwrnod o hysbysiad o unrhyw ohiriad o'r fath i unrhyw berson a gyhuddwyd.

(4) O dro i dro caiff y tribiwnlys dorri gwrandawriad ac, os caiff amser a lle y gwrandawriad a dorwyd eu cyhoeddi cyn y toriad, ni fydd angen hysbysiad pellach.

Gwybodaeth Cychwyn

I15 Atod. para. 13 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Hysbysiad cyhoeddus am wrandawriadau

14. Rhaid i'r cofrestrydd drefnu bod y rhestr o'r holl ddyfarniadau y cynhelir gwrandawriad llafar ar eu cyfer ac o ddyddiad, amser a lle y gwrandawriad ar gael i'r cyhoedd ei harchwilio.

Gwybodaeth Cychwyn

I16 Atod. para. 14 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Pŵ er i benderfynu ar ddyfarniad heb wrandawriad

15.—(1) Caiff y tribiwnlys—

(a) os yw pob person a gyhuddwyd yn cytuno felly yn ysgrifenedig, neu

(b) o dan yr amgychiadau a ddisgrifir ym mharagraff 3(3) uchod, benderfynu ar ddyfarniad, neu ar unrhyw fater penodol, heb wrandawriad.

(2) Bydd darpariaethau paragraffau 17(2) ac 18(6) yn gymwys mewn perthynas â phenderfynu ar ddyfarniad, neu ar unrhyw fater penodol, yn unol â'r paragraff hwn.

Gwybodaeth Cychwyn

I17 Atod. para. 15 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Gwrandawiadau i fod yn gyhoeddus:eithriadau

16.—(1) Rhaid i holl wrandawiadau tribiwnlys gael eu cynnal yn gyhoeddus ac eithrio pan yw'r tribiwnlys o'r farn y byddai cyhoeddusrwydd yn niweidio buddiannau cyfiawnder.

(2) Bydd gan y personau canlynol hawl i fod yn bresennol mewn gwrandawriad, p'un a gaiff ei gynnal yn breifat neu beidio—

(a) llywydd ac aelodau Panel Dyfarnu Cymru, neu unrhyw aelod ohono, er nad hwy yw'r tribiwnlys at ddibenion y gwrandawriad;

^{F3}(b) .....

(c) Comisiynydd Lleol yng Nghymru neu gynrychiolydd Comisiynydd Lleol yng Nghymru; ac

(ch) swyddog monitro awdurdod y mae'r person a gyhuddwyd yn aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono [^{F4}neu gynrychiolydd y swyddog monitro] .

(3) Caiff y tribiwnlys ganiatáu i unrhyw berson arall fod yn bresennol mewn gwrandawriad a gynhelir yn breifat.

(4) Heb ragfarnu unrhyw bwerau a all fod ganddo, caiff tribiwnlys wahardd o wrandawriad, neu o ran honno, unrhyw berson y mae ei ymddygiad wedi tarfu ar y gwrandawriad, neu'n debygol o darfu arno ym marn y tribiwnlys.

F3 Atod. para. 16(2)(b) wedi ei hepgor (19.10.2009 gyda chais yn unol â rhl. 1(2)) yn rhinwedd Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim a Phwyllgorau Safonau) (Diwygio) (Cymru) 2009 (O.S. 2009/2578), rhlau. 1(1), **6(3)(a)**

F4 Geiriau yn Atod. para. 16(2)(ch) wedi eu mewnosod (19.10.2009 gyda chais yn unol â rhl. 1(2)) gan Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Tribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim a Phwyllgorau Safonau) (Diwygio) (Cymru) 2009 (O.S. 2009/2578), rhlau. 1(1), **6(3)(b)**

Gwybodaeth Cychwyn

I18 Atod. para. 16 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Methiant partïon i fod yn bresennol mewn gwrandawriad

17.—(1) Os bydd person a gyhuddwyd yn methu â bod yn bresennol neu â chael ei gynrychioli mewn gwrandawriad y mae wedi'i hysbysu'n briodol amdano, caiff y tribiwnlys—

(a) oni bai ei fod wedi'i fodloni bod rheswm digonol dros yr absenoldeb hwnnw, wrando a phenderfynu ar y dyfarniad yn absenoldeb y person hwnnw; neu

(b) torri'r gwrandawriad;

a chaiff wneud unrhyw orchymyn ynghylch costau a threuliau a wêl yn dda.

(2) Cyn penderfynu y dylid penderfynu ar ddyfarniad yn absenoldeb person a gyhuddwyd, rhaid i'r tribiwnlys ystyried unrhyw sylwadau ysgrifenedig a gyflwynwyd gan y person hwnnw mewn ymateb i'r hysbysiad am y gwrandawriad ac, at ddibenion y paragraff hwn, rhaid trin unrhyw ateb fel sylw ysgrifenedig.

Gwybodaeth Cychwyn

I19 Atod. para. 17 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Y weithdrefn mewn gwrandawriad

18.—(1) Ar ddechrau'r gwrandawriad rhaid i'r cadeirydd esbonio'r drefn y mae'r tribiwnlys yn bwriadu ei mabwysiadu ar gyfer yr achos.

(2) Yn ddarostyngedig i'r paragraff hwn, bydd y tribiwnlys yn cynnal y gwrandawriad yn y modd hwnnw sydd fwyaf addas ym marn y tribiwnlys i egluro'r materion sydd ger ei fron ac sydd fwyaf addas yn gyffredinol ar gyfer trafod y dyfarniad yn gyfiawn; cyn belled ag y bo'n ymddangos i'r tribiwnlys fod hynny'n briodol, rhaid i'r tribiwnlys geisio osgoi ffurfioldeb yn ei achosion.

(3) Gall y gwrandawriad gael ei gynnal naill ai yn Gymraeg neu yn Saesneg yn ôl cyfarwyddyd y tribiwnlys ac wrth roi cyfarwyddyd o'r fath rhaid i'r tribiwnlys gymryd i ystyriaeth unrhyw ddewis a nodwyd gan berson a gyhuddwyd mewn ateb a draddodwyd o dan baragraff 3, ac, i'r graddau y mae'n rhesymol ymarferol, gweithredu'r dewis hwnnw. Yn y naill achos neu'r llall rhaid i wasanaeth cyfieithu ar y pryd gael ei ddarparu ar gyfer unrhyw berson sy'n bresennol yn y gwrandawriad ac sy'n gofyn amdano.

(4) Bydd gan unrhyw berson a gyhuddwyd hawl i roi tystiolaeth, i alw tystion, i holi unrhyw dystion ac i gyfarch y tribiwnlys ar y dystiolaeth ac yn gyffredinol ar bwnc y dyfarniad.

(5) Gall tystiolaeth gerbron y tribiwnlys gael ei rhoi ar lafar, neu, os yw'r tribiwnlys yn gorchymyn felly, drwy affidafid neu ddatganiad ysgrifenedig, ond caiff y tribiwnlys ei gwneud yn ofynnol ar unrhyw adeg yn yr achos i unrhyw un sy'n tystio datganiad ysgrifenedig neu'n gwneud un fod yn bresennol.

(6) Caiff y tribiwnlys dderbyn tystiolaeth o unrhyw ffaith y mae'n ymddangos i'r tribiwnlys ei bod yn berthnasol er na fyddai'r dystiolaeth honno yn dderbyniadwy mewn achos gerbron llys barn ond rhaid iddo beidio â gwrthod derbyn unrhyw dystiolaeth sy'n dderbyniadwy yn y gyfraith ac yn berthnasol.

(7) Caiff tribiwnlys ei gwneud yn ofynnol i unrhyw dyst roi tystiolaeth ar lw neu ar gadarnhad, ac at y diben hwnnw gall llw neu gadarnhad ar ffurf briodol gael eu rhoi.

Gwybodaeth Cychwyn

I20 Atod. para. 18 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Penderfyniad Tribiwnlys

19.—(1) Gall penderfyniad tribiwnlys gael ei gymryd gan fwyafrif a rhaid i'r penderfyniad gofnodi a fu'n unfrydol neu a gafodd ei gymryd gan fwyafrif.

(2) Gall penderfyniad tribiwnlys gael ei roi ar lafar ar ddiwedd y gwrandawriad neu ei gadw a, beth bynnag, p'un a gafwyd gwrandawriad neu beidio, rhaid ei gofnodi ar unwaith mewn dogfen y mae'n rhaid iddi gynnwys hefyd ddatganiad o'r rhesymau dros ei benderfyniad a chael ei llofnodi a'i dyddio gan y cadeirydd.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i bob dogfen y cyfeirir ati yn y paragraff hwn gael ei chofnodi yn y gofrestr cyn gynted ag y gellir.

(4) Os bydd unrhyw ddogfen o'r fath yn cyfeirio at unrhyw dystiolaeth sydd wedi'i gwrandao yn breifat, dim ond crynodeb o'r ddogfen a nodir yn y gofrestr, gan hepgor unrhyw ddeunydd a gyfarwyddir gan y tribiwnlys.

(5) Ac eithrio lle cyhoeddir penderfyniad ar ddiwedd y gwrandawriad, trinnir y ddogfen sy'n ei gofnodi fel pe bai wedi'i gwneud ar y dyddiad y caiff ei chofnodi yn y gofrestr.

Gwybodaeth Cychwyn

I21 Atod. para. 19 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Gorchymnion costau a threuliau

20.—(1) Ac eithrio fel y darperir gan baragraff 17(1), rhaid i'r tribiwnlys beidio â gwneud gorchymyn fel rheol i ddyfarnu costau a threuliau, ond yn ddarostyngedig i is-baragraff (2), fe gaiff wneud gorchymyn o'r fath yn erbyn person os yw o'r farn bod y person hwnnw wedi gweithredu'n wacsaw neu'n flinderus neu fod ei ymddygiad wedi bod yn hollol afresymol.

(2) Rhaid peidio â gwneud gorchymyn o dan is-baragraff (1) yn erbyn person heb i'r person hwnnw gael cyfle i gyflwyno sylwadau yn erbyn gwneud y gorchymyn.

(3) Gall gorchymyn o dan is-baragraff (1) ei gwneud yn ofynnol i'r person y mae'n cael ei wneud yn ei erbyn dalu i berson arall naill ai swm penodedig mewn perthynas â'r costau a'r treuliau a dynnwyd gan y person arall hwnnw mewn cysylltiad â'r dyfarniad neu'r cyfan neu ran o'r costau hynny fel y maent wedi'u asesu (os na chytunir fel arall).

(4) Bydd unrhyw gostau y mae gorchymyn o dan y paragraff hwn yn ei gwneud yn ofynnol iddynt gael eu hasesu yn cael eu hasesu yn y llys sirol ar y sail safonol.

(5) Bydd swm penodedig unrhyw gostau a threuliau a ddyfernir gan dribiwnlys neu swm y costau a'r treuliau hynny ar ôl ei asesu, onid yw'n cael ei neilltuo ac yn ddarostyngedig i unrhyw amrywiad yn sgil apêl neu adolygiad, yn dwyn llog o'r pedwerydd diwrnod ar ddeg ar ôl dyddiad dyfarnu'r costau yn ôl y gyfradd sy'n cael ei rhagnodi am y tro o dan adran 69 o Ddeddf Llysoedd Sirol 1984(4).

(6) Gellir casglu swm penodedig unrhyw gostau a threuliau neu swm y rheiny fel y mae wedi'i asesu ynghyd ag unrhyw log arnynt drwy atafaeleb a roddir gan lys sirol.

Gwybodaeth Cychwyn

I22 Atod. para. 20 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Anghysondebau

21.—(1) Ni fydd unrhyw anghysondeb sy'n deillio o fethu â chydymffurfio ag unrhyw un o'r darpariaethau hyn neu ag unrhyw gyfarwyddyd gan y tribiwnlys cyn i'r tribiwnlys ei hun gyrraedd ei benderfyniad ynddo'i hun yn golygu bod y dyfarniad yn annilys.

(2) Pan ddaw unrhyw anghysondeb o'r fath i sylw'r tribiwnlys, fe gaiff y tribiwnlys, ac os yw o'r farn y gall unrhyw berson fod wedi'i ragfarnu gan yr anghysondeb rhaid i'r tribiwnlys, roi unrhyw gyfarwyddiadau y mae'n credu eu bod yn gyfiawn cyn cyrraedd ei benderfyniad i gywiro'r anghysondeb neu i'w hepgor.

(3) Gall gwllau clerigol mewn unrhyw ddogfen sy'n cofnodi cyfarwyddyd neu benderfyniad gan y tribiwnlys, neu wallau sy'n codi mewn dogfen o'r fath yn sgil llithriad neu hepgoriad damweiniol, gael eu cywiro gan y cadeirydd drwy ardystiad o dan ei law.

(4) 1984 p.28.

Gwybodaeth Cychwyn

I23 Atod. para. 21 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Y gofrestr a chyhoeddi penderfyniadau

22.—(1) Rhaid i'r gofrestr gael ei chadw yng nghyfeiriad Panel Dyfarnu Cymru a rhaid iddi fod yn agored i unrhyw berson ei harchwilio yn ddi-dâl ar bob adeg resymol.

(2) Caiff y tribiwnlys wneud trefniadau sy'n briodol ym marn y tribiwnlys ar gyfer cyhoeddi ei benderfyniadau ond, wrth wneud hynny, rhaid iddo roi sylw i'r angen i gadw cyfrinachedd unrhyw dystiolaeth a wrandawyd yn breifat ac at y diben hwnnw caiff wneud unrhyw ddiwygiadau sy'n angenrheidiol i destun penderfyniad.

Gwybodaeth Cychwyn

I24 Atod. para. 22 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Profi dogfennau a thystysgrif penderfyniadau

23.—(1) Bernir bod unrhyw ddogfen sy'n honni ei bod yn ddogfen sydd wedi'i gweithredu neu wedi'i rhoi yn briodol gan y cofrestrydd ar ran y tribiwnlys yn ddogfen sydd wedi'i gweithredu neu wedi'i rhoi felly, yn ôl fel y digwydd, oni phrofir i'r gwrthwyneb.

(2) Bydd dogfen sy'n honni ei bod wedi'i hardystio gan y cofrestrydd fel copi cywir o unrhyw gofnod o benderfyniad yn y gofrestr yn dystiolaeth ddigonol o'r cofnod ac o'r materion a gynhwysir ynddo, oni phrofir i'r gwrthwyneb.

Gwybodaeth Cychwyn

I25 Atod. para. 23 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Dull anfon, traddodi neu gyflwyno dogfennau, etc.

24.—(1) Bydd unrhyw ddogfen y mae'r darpariaethau hyn yn gofyn neu'n awdurdodi ei hanfon, ei thraddodi neu ei chyflwyno i unrhyw berson wedi'i hanfon, wedi'i thraddodi neu wedi'i chyflwyno yn briodol i'r person hwnnw—

- (a) os yw wedi'i hanfon at y person hwnnw yn ei gyfeiriad priodol drwy'r post mewn llythyr cofrestredig neu drwy ddsbarthiad a gofnodwyd;
- (b) os yw wedi'i hanfon ato yn y cyfeiriad hwnnw drwy neges ffacsibili neu unrhyw gyfrwng arall sy'n cynhyrchu dogfen sy'n cynnwys testun yr ohebiaeth, ac os felly bernir bod y ddogfen wedi'i hanfon pan fydd wedi dod i law ar ffurf ddarllenadwy; neu
- (c) os yw wedi'i thraddodi iddo neu wedi'i gadael yn ei gyfeiriad.

(2) Bydd unrhyw ddogfen y gofynnir neu yr awdurdodir ei hanfon, ei thraddodi neu ei chyflwyno i gwmni neu gorff corfforedig wedi'i hanfon, wedi'i thraddodi neu wedi'i chyflwyno os yw wedi'i hanfon, wedi'i thraddodi, neu wedi'i chyflwyno i ysgrifennydd y cwmni neu'r corff.

(3) Cyfeiriad priodol unrhyw berson y mae unrhyw ddogfen o'r fath i'w hanfon, ei thraddodi neu ei chyflwyno iddo fydd cyfeiriad hysbys diwethaf y person o dan sylw ac yn achos ysgrifennydd unrhyw gwmni neu gorff corfforedig, swyddfa gofrestrredig neu brif swyddfa y cwmni neu'r corff.

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001. (See end of Document for details)

Gwybodaeth Cychwyn

I26 Atod. para. 24 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

Amser

25. Pan fydd yr amser a ragnodir gan y darpariaethau hyn ar gyfer gwneud unrhyw weithred yn dod i ben ar ddydd Sul neu ar ŵ yl gyhoeddus, bydd y weithred yn brydlon o'i gwneud ar y diwrnod canlynol nesaf nad yw'n ddydd Sul neu'n ŵ yl gyhoeddus.

Gwybodaeth Cychwyn

I27 Atod. para. 25 mewn grym ar 28.7.2001, gweler **rhl. 1(1)**

EXPLANATORY NOTE

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 (“y Ddeddf”) yn gwneud darpariaeth i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, cynghorau cymuned, awdurdodau tân, awdurdodau heddlu ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru (“awdurdodau perthnasol”) fabwysiadu cod ymddygiad i aelodau ac aelodau cyfetholedig ac i Gomisiynydd Lleol yng Nghymru ymchwilio i achosion lle yr honnir bod aelod neu aelod cyfetholedig (neu gyn-aelod neu gyn-aelod cyfetholedig) o awdurdod perthnasol wedi methu â chydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod, neu ei bod yn bosibl eu bod wedi methu â chydymffurfio ag ef.

Yn dilyn ymchwiliad o'r fath, caiff Comisiynydd Lleol yng Nghymru benderfynu y dylai'r materion sy'n destun yr ymchwiliad gael eu cyfeirio at lywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn i dribiwnlys sy'n dod o fewn adran 76(1) o'r Ddeddf (“tribiwnlys achos”) ddyfarnu arnynt.

O dan amgylchiadau penodol, cyn i ymchwiliad gael ei gwblhau, caiff Comisiynydd Lleol yng Nghymru gynhyrchu adroddiad interim a chyfeirio'r materion sy'n destun yr adroddiad at lywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn i dribiwnlys sy'n dod o fewn adran 76(2) o'r Ddeddf (“tribiwnlys achos interim”) ddyfarnu arnynt.

Mae'r rheoliadau hyn, sy'n cael eu gwneud o dan adran 77(4) a (6) o'r Ddeddf, yn gwneud darpariaeth mewn perthynas â dyfarniadau gan dribiwnlysoedd achos a thribiwnlysoedd achos interim.

Newidiadau i ddeddfwriaeth:

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Rheoliadau Dyfarniadau gan Dribiwnlysoedd Achos a Thribiwnlysoedd Achos Interim (Cymru) 2001.